

ПРОЛОГ

— Я йду сама... Тепер мені довго доведеться йти в самотині...

Він убив людину... Мій син... Кухонною сокиркою, я нею м'ясо ділила. Повернувся з війни і тут убив... Приніс і поклав уранці сокирку назад, до шафки, де в мене посуд зберігається. Здається, того ж дня я йому відбивні приготувала... За якийсь час по телебаченню оголосили й у вечірній газеті написали, що рибалки виловили в міському озері труп... Шматками...Телефонує мені подруга:

— Читала? Професійне вбивство... Афганський почерк...

Син був удома, лежав на дивані, книжку читав. Я ще нічого не знала, ні про що не здогадувалася, але чомусь по тих словах подивилася на нього... Материнське серце...

Чи ви чуєте собачий гавкіт? Ні? А я чую, щойно починаю про це розповідати, чую собаче гавкання. Як пси біжать... Там, у тюрмі, де він тепер сидить, великі чорні вівчарки... І люди всі в чорному, тільки в чорному... Повертаюся до Мінська, йду вулицею, повз хлібну крамницю, дитячий садок, несучи батон і молоко та чую це гавкотіння. Заглушливе гавкотіння. Я від нього спіпну... Якось ледь під машину не втрапила...

Я готова ходити на могильний горбок свого сина... Готова поряд там з ним лежати... Але я не знаю... Я не знаю, як мені з цим жити... Я іноді до кухні боюся заходити, бачити ту шафку, де сокирка лежала... Чи ви не чуєте? Нічого не чуєте... Ні?!

Зараз не знаю, який він, мій син. Яким я його отримаю за п'ятнадцять років? Йому п'ятнадцять років суворого режиму дали... Як я його виховувала? Він захоплювався бальними танцями... Ми з ним в Ленінград до Ермітажу їздили. Книжки разом читали... *(Плаче.)* Це Афганістан відібрав у мене сина...

...Отримали з Ташкента телеграму: зустрічайте, літак такий-то... Я вибігла на балкон, хотіла щосили кричати: «Живий! Мій син живий повернувся з Афганістану! Ця жахлива війна для мене скінчилася!» – І зомліла. В аеропорт ми, звичайно, спізналися, наш рейс давно прибув, сина знайшли у сквері. Він лежав на землі й за траву тримався, дивувався, що вона така зелена. Не вірив, що повернувся... Але радості в нього на обличчі не було...

Увечері до нас прийшли сусіди, у них маленька дівчинка, їй пов'язали яскраво-синього бантика. Він посадив її до себе на коліна, притискає та плаче, сльози течуть і течуть. Тому що вони там убивали. І він... Це я згодом збагнула.

На кордоні митники «підрізали» в нього плавки імпорتنі. Американські. Не годиться... Тож він приїхав без білизни. Віз для мене халат, мені того року виповнилося сорок, халат у нього забрали. Віз бабусі хустку – теж відібрали. Він приїхав тільки з квітами. З гладіолусами. Проте радості в нього на обличчі не було.

Уранці підводиться ще нормальний: «Мамцю! Мамцю!» Надвечір обличчя темніє, очі важкі... Не опишу вам... Спочатку не пив ані краплі... Сидить і в стінку дивиться. Зірветься з дивана, ухопить куртку...

Стану у дверях:

— Ти куди, Валічку?

Він на мене гляне, як у простір. Пішов.

Повертаюся пізно з роботи, завод далеко, друга зміна, дзвоню у двері, а він не відчиняє. Він не впізнає мого голосу. Це так дивно, ну хай там голоси друзів не впізнає, але мій! Тим паче, «Валічок» — тільки я його так називала. Він ніби весь час чекав на когось, боявся.

Купила йому нову сорочку, почали міряти, дивлюся: у нього руки в порізах.

— Що це?

— Дрібниці, мамцю.

Потім уже дізналася. Після суду... В «учебці» різав собі вени... На показових навчаннях він був радистом і не встиг вчасно закинути рацію на дерево, не вклався у відведений час, і сержант змусив його вигребти з туалету п'ятдесят відер і пронести перед шеренгою. Він почав носити і знепритомнів. У шпиталі поставили діагноз: легке нервово потрясіння. Тієї ж ночі він намагався порізати собі вени. Вдруге — в Афганістані... Перед тим як іти їм у рейд, перевірили: рація не працювала. Зникли дефіцитні деталі, хтось зі своїх поцупив... Хто? Командир звинуватив його в боягузстві, ніби це він деталі сховав, щоб не йти разом з усіма. А вони там усе один в одного крали, машини на запчастини розбирали й несли до дуканів, продавали. Купували наркотики... Наркотики, сигарети. Їжу. Вони завжди ходили голодні.

По телевізору йшла передача про Едіт Піаф, ми разом дивилися.

— Мамо,— спитав він мене,— а ти знаєш, що таке наркотики?

— Ні,— сказала я йому неправду, а сама вже стежила за ним, чи не покурює бува?

Жодних слідів. Але там вони наркотики вживали — це я знаю.

— Як там в Афганістані? — спитала яюсь.

— Мовчи, мамцю!

Коли він ішов з дому, я перечитувала його афганські листи, хотіла докопатися, зрозуміти, що з ним. Нічого особливого в них не знаходила, писав, що сумує за зеленою травою, просив бабусю сфотографуватися на снігу й вислати йому світлинку. Але я ж бачила, відчувала, що з ним щось коїться. Мені повернули іншу людину... Це був не мій син. А я сама відправила його до армії, у нього було відтермінування. Я хотіла, щоб він став мужнім. Переконувала його і себе, що армія зробить його кращим, сильнішим. Я відправила його до Афганістану з гітарою, влаштувала на прощання солодкий стіл. Він друзів своїх покликав, дівчаток... Пам'ятаю, десять тортів купила.

Лише раз він заговорив про Афганістан. Надвечір... Заходить на кухню, я кролика готую. Миска в крові. Він пальці в цю кров умочив і дивиться на неї. Роздивляється. І сам до себе промовляє:

— Привозять друга з перебитим животом... Він просить, щоб я його добив... І я його добив...

Пальці в крові... Від кролячого м'яса, воно свіже... Він цими пальцями хапає сигарету та йде на балкон. Більше зі мною того вечора ані слова.